

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

No1

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026

yanvar

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 648 sahifa.
2026-yil, yanvar

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА УЗБЕКИСТАНА.....	26
Каракулов Фарход Зайпудинович	
TRANSPORT TIZIMIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	33
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALARNING SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI BAHOLASH	38
Achilov Ilmurad Nematovich	
TURIZM OBYEKTLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	45
Toshtemirov Xojiakbar Qahramon o'g'li	
КАЧЕСТВО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ	51
Алиева Сусанна Сейрановна	
ВЛИЯНИЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ И РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ НА РАЗВИТИЕ ОБЩЕВОДСТВА И КАРАКУЛЕВОДСТВА В ГЛОБАЛЬНОМ МАСШТАБЕ	58
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
BARQAROR INVESTITSIYALAR: IQTISODIYOTDAGI ROLI VA DOLZARBLIGI	65
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
KRAUDFANDING – BARQAROR RIVOJLANISHNI AMALGA OSHIRISH UCHUN INNOVATSION MOLIYAVIY VOSITA SIFATIDA.....	71
Ashurova Oltin Yuldashevna	
FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA MOLIYAVIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	78
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI UCHUN BARQAROR BREND QIYMATINI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	84
Bekmurod Davlatmurotovich Ollaberganov, Zilola Baxramovna Abdikarimova	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	89
Atajanov Kamal Atavayevich	
AVTOTRANSFORMATORLARNING TASHQI MAGNIT MAYDONINING MATEMATIK MODELI	96
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Baxriddinov Begzod Alibek o'g'li	
O'ZBEKISTON VA JAHON AMALIYOTIDA BUDJET MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISHIGA RETROSPEKTIV TAHLIL	101
Berdiyev Toshkenboy Panjiyevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: RISKGA ASOSLANGAN YONDASHUV VA AMALIY MEKANIZMLAR	108
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT BAZASINI MUSTAHKAMLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	113
Shayxiyev Boburbek Ulug'bekovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL MODELI.....	120
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	

GEODEZIYA VA GIS TEXNOLOGIYALARINING INTEGRATSIYASI.....	125
<i>Ziynura sabirova</i>	
RESPUBLIKADA UY-JOY QURILISHI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGINING O'RNI	129
<i>Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА АО «УЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙУЛЛАРИ» В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ РЕФОРМ.....	133
<i>Кадирова Шарофат Амоновна</i>	
KASBLARNI MODERNIZATSIYA QILISH VA MEHNAT BOZORINING YANGI MODELINI BARPO ETISH	139
<i>Ruziyev Oybek Abdumuminovich, Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich</i>	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL BIZNESINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	143
<i>Saidov Dilshodbek Razzakovich</i>	
QISHLOQ JOYLARIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	148
<i>Amaniyazova Rayhan Bayniyazovna</i>	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ СОЛНЕЧНЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА	153
<i>Кудратов Афзалхужа Рустамович, Далмурадова Наргиза Нуриллаевна, Шогучкаров Санжар Кодирович</i>	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	161
<i>Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich</i>	
INNOVATSION BANK EKOTIZIMLARINING TIJORAT BANKLARI RIVOJLANISHIDAGI ROLI	165
<i>Aliyev Hasan Rayimjonovich</i>	
ANALYSIS OF FACTORS OF INTENSIVE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN	171
<i>Sharipov Kamil</i>	
SUN'IY INTELLEKT – TO'RTINCHI SANOAT INQILOBINING ASOSI.....	176
<i>Kalonov Muxiddin Baxriddinovich</i>	
KORXONALARDA MOLIVAVIY BOSHQARUVNING TASHKILY VA IQTISODIY MASALALARI.....	187
<i>Jumayev Samariddin Ziyodullaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATINI OSHIRISH YO'LLARI	193
<i>Isroilov Dilshodbek Rustamovich</i>	
TALABALARDA O'Z-O'ZINI TARTIBGA SOLISH KO'NIKMALARINING RIVOJLANISHIDA INTERAKTIV TA'LIM PLATFORMALARINING O'RNI	198
<i>Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Gulnora Abdullo qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi</i>	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING XORIJIY TAJRIBASI	203
<i>Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich</i>	
XORAZM VILOYATIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINING O'ZGARISHI VA BU JARAYONGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	208
<i>Mayliyeva Sadoqat Safayozovna</i>	
IQTISODIY-MATEMATIK VA SSENARIYLI YONDASHUVLARDAN FOYDALANIB SANOAT RIVOJLANISHINI BAHOLASH VA PROGNOZLASH	213
<i>Turdiyev Ulug'bek Qayumovich, Qayumova Nurafshona Ulug'bek qizi</i>	
EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARINING DOLZARBLIGI.....	217
<i>Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna</i>	

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AND INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS	222
Yovkochev Sherzod	
ICHKI AUDIT FUNKSIYALARINING ICHKI NAZORATNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	228
Tursunov Shohruxmirzo Baxtiyor o'g'li	
MOSH DONINI YANCHIB OLISHDA QO'LLANILADIGAN QURILMANI LOYIHALASH	232
Qurbanov Abdimalik Jo'rayevich	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SAMARADORLIKNI BAHOLASH: INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR, RAQAMLI YECHIMLAR VA AMALIY KUTILMALAR	239
Sarvar Saidov Xayrulloevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI DOIRASIDA UNING INFRATUZILMASINI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	244
Tashov Mizrob Maxmudovich	
DAVLAT BOSHQARUV ORGANLARIDA INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	251
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
ФИНАНСЫ И ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	257
Айматова Фарида Хуразовна	
ZAMONAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI	263
Salayeva Dilafro'z Aybekovna	
ДИАГНОСТИКА СИНХРОННОГО ДВИГАТЕЛЯ НА ОСНОВЕ ИЗМЕРЕНИЯ ВНЕШНЕГО МАГНИТНОГО ПОЛЯ	267
Пирматов Нурали Бердярович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Мамуров Алмас Жумабой угли	
XORIJIIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA XUSUSIYATLARI	275
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В СДЕЛКАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ	279
Ли Илларион Георгиевич	
KO'P YADROLI CPU VA GPU ARXITEKTURALARIDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI SONLI YECHISH UCHUN PARALLEL ALGORITMLARNI ISHLAB CHIQUISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	284
Ismailov Shixnazar Rashid o'g'li, Ubaydullayev Farrux Fathulla o'g'li, Odilov Asliddin Isoq o'g'li	
СИСТЕМАТИЧЕСКОЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ — ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ	291
Муталов Абдуазим	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNING HUDUDIIY TARKIBI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	295
Ermamatov Shonazar Jumakulovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA SIYOSATI: INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI ISLOHOTLAR	302
Sobirov Yo'ldoshboy Ro'zimboevich	
QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHIIYATI VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	310
Tuyev Abdurahmon Yusubopvich	
TEMIR YO'L STANSIYALARIDA STRELKALI O'TKAZGICH QURILMALARI BO'YICHA YO'L QO'YILGAN NOSOZLIKLAR VA ULARNING TAHLILI	315
Yunusova Gulshanoy Umarali qizi	

SANOAT KORXONALARIDA ASOSIY FONDLARDAN VA ISHLAB CHIQRISH QUVVATIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	320
Ulashev Xubbim Askarovich	
TURLI YO'L SHAROITLARIDA TO'QNASHUV PAYTIDA TORMOZLASH VA BOSHQARUV PARAMETRLARI	324
Uralbayev Anvar Ubaydullayevich	
YANGI YARATILGAN MAHALLIY DURAGAY PILLALARNI YAKKA CHUVISH NATIJALARINING TAHLILI.....	328
Sobirov Qo'ziboy Erkinovich	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI ZAMONAVIY YO'LLARI.....	332
Boboqulov S.B.	
TARJIMON DASTURLARIDA MULTITILLARNI TASNIFLASH: MAVJUD YONDOSHUVLAR VA MUAMMOLAR	338
Maxmudjanova Sayyora Yashin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ICHKI AXBOROT TIZIMLARINING MODERNIZATSIYASI ORQALI ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH	343
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
NEFT VA GAZ TERMINOLOGIYASINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI.....	349
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Quryozova Gulshan Akmal qizi	
УСИЛЕНИЕ РОЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В ДОСТИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	355
Гимранова О. Б.	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA OPERATSIYALARINING AHAMIYATI.....	361
Yuldashev Fozil Turapovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI HISOBLASH VA UNDIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	373
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВА ПУБЛИЧНОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ДИНАМИКУ ЭКОНОМИКИ	377
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
DIVIDEND SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA FOYDA SIFATI VA FOYDANI BOSHQARISHNING TA'SIRI.....	383
Eshev Furqat A'zamovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМ ГОРОДОМ НА БАЗЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ С ОРИЕНТАЦИЕЙ НА ЧЕЛОВЕКА	388
Рахимова Мадина Шухрат кизи	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB SIYOSATINING USLUBIY JIHATLARI	393
Toshpo'latov A. A.	
MOLIYAVIY HISOBOT ISHONCHLILIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	398
Zufarova Zilola Rahim qizi	
RAQAMLI PUL TIZIMINING KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI.....	403
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA SOLIQ HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
АКТИВИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ В УСЛОВИЯХ ПРИАРАЛЬЯ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....	411
Жоллыбеков Хурмет Бахыт улы	

KORPORATIV MUNOSABATLAR ISHTIROKCHILARINING HUQUQLARINI HIMOYA ETISH VA TA'MINLASHNING HUQUQIY-IQTISODIY SHAKLLARI.....	416
Rustamova Dilbar Rustamovna	
IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	423
Ismadiyrov Alisher Abduraxmon o'g'li	
METALLURGIK TEXNOGEN CHIQINDILARDAN KAMYOB METALLARNI AJRATIB OLISH TEXNOLOGIYASI	427
Qayumov Oybek Azamat o'g'li, Ro'ziyev Ulug'bek Mamarasulovich, Abdullayev Farruh Odiljon o'g'li	
TRANSCHEGARAVIY ELEKTRON SAVDONI TAKOMILLASHTIRISHDA XO'JALIK ALOQALARI LOGISTIKASI.....	434
Yakubov Maksadxan Sultaniyazovich, Jumaboev Behzod	
YASHIL IQTISODIYOTGA INVESTISIYALARNI JALB QILISH	443
Raimjanova Madina Asrarovna	
O'ZBEKISTONDA ZARGARLIK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	448
Azizova Roxila Baxodir qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATIDA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	452
Isakova Naima Ikromjonovna	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR IQTISODIYOTIDA AJ "HUDUDIY ELEKTR TARMOQLARI" MOLIYAVIY BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH YO'LLARI	459
Bo'ranboyeva Shoir Rustamovna	
"QISHLOQ HUDUDLARIDA XOTIN-QIZLARNING BARQAROR TURMUSH TARZINI TA'MINLASHDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI"	466
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi, Niyozova Ruksora	
SMART TOURISM KAK INSTRUMENT USTOYCHIVOGO RAZVITIYA TURISTSKIX REGIONOV: MEJDUHARODNIY OPIYT I REGIONALNAYA ADAPTIYATSIYA	471
Usmanova Aziza Bahodirovna	
XUFIYONA IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RIVOJLANTIRISHNING TUTGAN O'RNI	477
Atamurodov To'liqin To'ymurodovich, Mamatkulov Salimjon Rahmonkulovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
IQTISODIYOTDA TURIZM O'RNINI STATISTIK TAHLILINING XALQARO STANDARTLARI VA TAJRIBALARI	482
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA BANK KREDITLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	489
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDAN MOLIYAVIY RESURSLARNI JALB ETISHDA SUVEREN KREDIT REYTINGLARINING O'RNI	494
Mamadaliyev Poziljon Mansurjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLAR RIVOJLANISH HOLATI TAHLILI	500
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
MILLIY SANOAT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALINING O'RNI	506
Yunusov Foziljon G'ulomqodirovich	
XONDIZA KONI POLIMETALL RUDALARINI FLOTATSIYALASHDA REAGENT REJIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	511
Shodiyev Abbas Ne'mat o'g'li, Egamberdiyev Baxtiyor Barat o'g'li	
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARI BO'YICHA MUDDATI O'TGAN DEBITOR QARZDORLIKNI ANIQLASHDA RAQAMLI SOLIQ NAZORATI MONITORINGINING QO'LLANILISHI VA SAMARADORLIGI	517
Tashmuxe'dov Dilmurod Mirabzalovich	

SOLIQ SALOHİYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING TA'SIRI	522
Jurayev Xusan Atamuratovich	
IMPROVING MECHANISMS FOR ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS	528
Sobirov A. Abdurasul	
MINTAQADA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI	533
Masharipov Sardorbek Farxadovich	
TECHNOLOGY-DRIVEN VISITOR MANAGEMENT SYSTEMS FOR ENHANCING MUSEUM EXPERIENCE AND PERFORMANCE	539
Ibroximova Aziza Abbasovna	
XALQARO MOLİYAVIY INSTITUTLARNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	545
Kurbonbekova Moxichexra Turobjonovna	
NAVOIY KON-METALLURGIYA KOMBINATIDA "AQLLI KON" KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISH TAJRIBASI	551
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
INVESTITSIYA JARAYONLARINING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHGA STRATEGIK TA'SIRI	556
Ibrohimov Behzodbek Baxromjon o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SAVDO KORXONALARI FAOLIYATINING TASHKILY VA IQTISODIY XUSUSIYATLARI	562
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ СТРЕЛКОВОГО СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	568
Юсупов И.	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	573
Тарават Абдул-Салам	
MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISH ZARURATI	581
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
MUQOBIL ENERGIYA VOSITALARINI JORIY ETISH HOLATINING STATISTIK TAHLILI	586
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI	592
Qurbonova Muazzam Fazliddinovna	
MEHMONXONA SANOATIDA ESG TUSHUNCHASI VA UNING AHAMIYATI	596
Xusenova Mexrangiz	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIK ASOSIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH	600
Amirova Dilshoda, Usmonova Shahrinoz Ilhom qizi	
MINTAQQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANISHIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINING ROLINI EMPIRIK JIHATDAN TAHLILI	605
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich	
NITROGEN FIXATION CHARACTERISTICS OF AZOLLA CAROLINIANA UNDER THE INFLUENCE OF HEAVY METAL (CR ⁶⁺)	610
Sh. Azimov, E. Egamberdiev, S. Turabdajanov	
EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI VA NORMATIV-HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING TA'SIRI	616
Mirzayeva Nilufar Sabirjanovna	

«O‘ZBEKNEFTGAZ» AKSIYADORLIK JAMIYATIDA «ESG» STANDARTLARINI JORIY ETISH	622
Ibragimova Saodat Abdumo‘minovna, Xusainov Ravshan Raximovich	
O‘ZBEKISTON SANOATINING HOZIRGI HOLATI VA IQTISODIY KO‘RSATKICHLARI DINAMIK TAHLILI	627
Ne‘matov Shoxruxbek Ma‘murjon o‘g‘li	
SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASH: KLASSIK VA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	634
Ugay Darya Sergeevna, Raxmonov Doniyor Ixtiyor o‘gli, Mamanov Alisher Umbarovich	
MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG‘INING EKSPORT SALOHIYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING DINAMIK TAHLILI	642
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	

MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING EKSPORT SALOHIYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING DINAMIK TAHLILI

Ergashev Jamshid Axmadaliyevich

Toshkent davlat agrar universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0005-3503-0183

Email: jamshidergashev363@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada meva-sabzavotchilik tarmog'ining eksport salohiyatini rivojlantirish masalalari, xalqaro standartlarga mos organik mahsulotlar eksporti dinamik tahliliga to'xtalib o'tilgan, qishloq xo'jaligining yetakchi qismi bo'lgan meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksportida vujudga kelayotgan muammolarni hal etishda hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan zamonaviy boshqaruv, eksport tarkibi va ularning statistikasi o'zgarishlari yoritilgan hamda 2025–2030-yillarda meva-sabzavotchilik tarmog'ining eksporti regresion tahlil qilinib, ilmiy-amaliy, prognoz xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksporti, eksport, salohiyat, samaradorlik, regresiya tahlili, boshqaruv, statistika, iqtisod, strategiya, qishloq xo'jaligi, zamonaviy texnologiyalar, inson resurslari, internet olami.

Abstract. The article touches upon the development of the export potential of the fruit and vegetable industry, the dynamic analysis of organic exports in accordance with international standards, modern management with government support in solving problems arising from the export of fruit and vegetable products by the leading part of our agriculture, the export structure will depend on changes in their statistics and the forecast of the development of the fruit and vegetable industry in 2025-2030. regression analysis, scientific, has been exported - practical, predictive conclusions have been developed.

Keywords: export of fruit and vegetable products, export, potential efficiency, regression analysis, management, statistics, economics, strategy, agriculture, modern technologies, human resources, the world of the Internet.

Аннотация. В статье затронуты вопросы развития экспортного потенциала плодоовощеводческой отрасли, динамический анализ экспорта органической продукции в соответствии с международными стандартами, современное управление при поддержке правительства в решении проблем, возникающих при экспорте плодоовощной продукции ведущей частью нашего сельского хозяйства, структура экспорта будет зависеть от изменения их статистики и прогноза развития плодоовощной отрасли в 2025-20230 годах. экспорт регрессионный анализ, научный- разработаны практические, предсказательные выводы.

Ключевые слова: экспорт плодоовощной продукции, экспорт, потенциальная эффективность, регрессионный анализ, менеджмент, статистика, экономика, стратегия, сельское хозяйство, современные технологии, человеческие ресурсы, мир интернета.

KIRISH

Jahonda global xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash masalasi insoniyatni jahon miqyosidagi barqaror yo'nalishlardan biriga aylangan bo'lib, meva-sabzavotchilik mahsulotlarini yetishtirish, saqlash, qayta ishlash va eksport qilish jarayonlari yanada strategik ahamiyat kasb etmoqda. Shunday sharoitda aholining sifatli oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabi yuqori bo'lishi tabiiy hol bo'lib, mos ravishda ishlab chiqaruvchilar, mamlakatlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan ushbu masalalar bo'yicha hamfikrlik yo'lida birlashish talab

etiladi. Xususan, xalqaro sertifikatlash mahsulot sifat darajasining ortishi, insonlarning xavfsiz mehnat qilish sharoitlari ham standartlarga mos ravishda shakllanishini ta'minlaydi.

Bu sohada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 15-dekabrda PQ-52-son "Meva-sabzavotchilik sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, tarmoqda klaster va kooperatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori imzolangan. Meva-sabzavotchilik tarmog'ida so'nggi yillar davomida davlatimiz tomonidan soha vakillariga har tomonlama keng ko'lamli imkoniyatlar yaratilmoqda. Mamlakatimizda mavjud tabiiy-iqlim sharoitlari, inson resurslari hamda ishlab chiqarishda samarali yuqori boshqaruv modellari va texnologiyalar iqtisodiy foyda olishning asosiy omillaridan hisoblanadi. Ushbu jarayonni zamonaviy boshqaruv tizimlari, innovatsion ishlab chiqarishlar hamda resurs va energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etmasdan tasavvur etib bo'lmaydi. Sohadagi boshqaruv mexanizmlari, logistika infratuzilmasini rivojlantirish va standartlashtirishni ta'minlash tarmoq samaradorligini oshiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qishloq xo'jaligida yetishtirilgan mahsulotlarni eksport qilish bo'yicha ko'plab olimlarning ilmiy-amaliy izlanishlariga e'tibor qaratsa, eksport samaradorligi masalasi ko'plab olimlar tomonidan turli metodologiyalar asosida tahlil qilinganini ko'rish mumkin. Bu omillarning o'zaro ta'siri eksport hajmi va barqarorligida turli mamlakatlarda sezilarli farqlar bilan aks etadi. Xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan eksport bo'yicha nazariy asoslar hamda eksport qilishning o'ziga xos jihatlari ilmiy jihatdan yoritilgan.

Xususan, Anderson va van Wincoop tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotda panel ma'lumotlarga asoslangan oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) regressiyasi qo'llanilib, agrar mahsulotlar eksportiga ta'sir etuvchi asosiy cheklovchi omillar sifatida transport xarajatlari, bojxona to'siqlari va valyuta kursining o'zgaruvchanligi aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, "transport xarajatlarining yuqoriligi mahsulotlarning tashqi bozordagi narx raqobatbardoshligini sezilarli darajada pasaytiradi, bojxona tartibotlarining murakkabligi esa eksport jarayonida qo'shimcha xarajatlarni yuzaga keltiradi, valyuta kursidagi keskin tebranishlar esa eksportyorlar uchun uzoq muddatli shartnomalar tuzishda noaniqlikni kuchaytirib, barqaror eksport oqimlarini cheklaydi", degan fikr ilgari surilgan¹.

N.V. Klimova fikriga ko'ra, "demak, qishloq xo'jaligi eksport salohiyati — bu muayyan hududdagi ijtimoiy ishlab chiqarish jarayonlarining iqtisodiy omillari hamda davlat tomonidan eksportni rag'batlantirish mexanizmlarining rivojlanganlik darajasiga qarab, xalqaro bozorlar uchun raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish va uni tashqi bozorlarga yetkazib berish imkoniyatlarini aks ettiruvchi ko'rsatkichdir. Miqdoriy jihatdan eksport salohiyati bu ma'lum vaqt oralig'ida tashqi bozorlarga raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish va sotishga qodir bo'lgan tarmoq tuzilmalarining soniga ko'ra belgilanadi", bu tushuncha muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlaydi².

Shuningdek, mamlakatimiz iqtisodchi olimlaridan A. O'lmasov va A. Vahobovlarning ta'rificha, "eksport — bu tovarlarni mamlakat tashqarisiga chiqarib sotish", degan fikr yoritib berilgan³.

Eksport salohiyatini oshirishda rivojlangan davlatlar bozorlari, mahsulotlarning xilma-xilligi va ularning bizning bozorlarga yaqinligi masalalarini chuqur tahlil etish dolzarb bo'lib, ularning rivojlanish bosqichlariga model sifatida yondashish maqsadga muvofiqdir. Eksportni har tomonlama rivojlantirish masalasida logistika, bojxona va valyuta kursining barqaror emasligi mahsulot tannarxiga to'g'ridan to'g'ri ta'sir ko'rsatishi meva-sabzavotchilik tarmog'ida yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida umumiy ma'lumotlar Milliy statistika qo'mitasi, qishloq xo'jaligining yillik hisobotlari hamda ochiq manbalar asosida shakllantirildi. Ushbu maqolada meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksport salohiyatini boshqarishga doir nazariy qarashlar hisobga olindi, 2025–2030-yillar kesimida eksport hajmining o'zgarishi va yetishi mumkin bo'lgan miqdor ilmiy jihatdan prognoz qilindi. Shuningdek, maqolada tadqiqot jarayonida statistik tahlil, tanlama kuzatuv singari usullardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda mamlakatimizda yetishtirish hamda eksport qilish hajmining ortib borishi kuzatilmoqda, bu davlatimiz tomonidan eksport qilishga keng imkoniyatlar yaratilayotganidan dalolatdir.

Respublikamizda 2020–2024-yillar mobaynida eksport tarkibidagi sohalarda barqaror o'sish kuzatildi, ayrim sohalarda esa pasayish holatlari qayd etildi (1-jadval).

1 Anderson J., van Wincoop E. Trade Costs // Journal of Economic Literature. – 2004. – Vol. 42(3). – P. 691–751.

2 Климова Н.В. Экспортный потенциал сельского хозяйства России / Н.В.Климова, М.И. Ищенко // Научный журнал КубГАУ – Scientific Journal of KubSAU. – 2016. – №119. – С. 58.

3 A. O'lmasov; A. Vahobov. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik (to'ldirilgan va qayta ishlangan nashri). -T.: Iqtisod-Moliya, 2014. 392 b.

1-jadval. Eksport tarkibi (XSST-2008) (yillik) mln.AQSh.doll

Tarkibi	2020	2021	2022	2023	2024	2024/ 2020 %
Mashinalar va transport asbob-uskunolari	434,4	693,6	973,7	1305,2	1201,1	0,36
Turli xil tayyor buyumlar	617,3	780,4	1106,1	1195,6	1105,7	0,56
Boshqa tovarlar	5813,1	4303,9	4132,3	8192,6	7555,1	0,77
Xizmatlar	2005	2581,7	4456,7	5640,4	7571,7	0,26
Ichimliklar va tamaki	27,1	36	111	123	138,5	0,20
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat tovarlari	2906,4	4332,9	4383,5	4051,5	4175,8	0,70
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	820,9	1136,6	1307,7	1307,4	1680,7	0,49
Hayvonlar va usimliklar moylari (yog'lari), yoglar va mumlar	26,8	1,5	21,2	14,2	43,5	0,62
Nooziq-ovqat xomashyo, yokilg'idan tashqari	456,1	509,5	393,6	321,4	315,4	1,45
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	659	914,8	1215,2	940,6	1307,6	0,50
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	1336,2	1371,8	1631,5	1777,6	2175	0,61

O'sish kuzatilayotgan sohalar quyidagilardan iborat: xizmatlar sohasi 2005-yildan 7 571,7 ga o'sib, 2024/2020 koeffitsiyenti 0,26 ni tashkil etgan (ya'ni qiymat taxminan 3,78 barobar oshgan). Ushbu soha eng katta o'sishni ko'rsatmoqda. Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar guruhi 1 336,2 dan 2 175 ga oshib, 0,61 indeksni tashkil etgan bo'lib, sezilarli darajada o'sish mavjud. Kimyoviy vositalar va boshqa mahsulotlar 820,9 dan 1 680,7 ga ko'tarilib, 0,49 koeffitsiyent bilan o'sish qayd etilgan.

Kamayish kuzatilgan sohalarga nooziq-ovqat xomashyosi va yoqilg'idan tashqari materiallar kiradi: mazkur ko'rsatkich 456,1 dan 315,4 ga kamaygan (indeks 1,45 — nisbat jihatdan murakkab bo'lsa-da, 2024-yil ko'rsatkichi 2020-yilga nisbatan pasaygan). Shuningdek, sanoat mahsulotlari va materiallari bo'yicha umumiy ko'rsatkichlarda ham ayrim holatlarda kamayish tendensiyasi kuzatilmoqda.

Umuman olganda, eng katta o'sish xizmatlar sohasida, shuningdek oziq-ovqat mahsulotlari va kimyoviy mahsulotlar eksportida qayd etilgan. Salbiy tendensiyalar yoki kamayish nooziq-ovqat xomashyosi hamda ayrim sanoat materiallarida kuzatilmoqda. Bu holat ushbu sohalarda eksport-import balanslari yoki iste'mol bozorida o'zgarishlarni aks ettiradi.

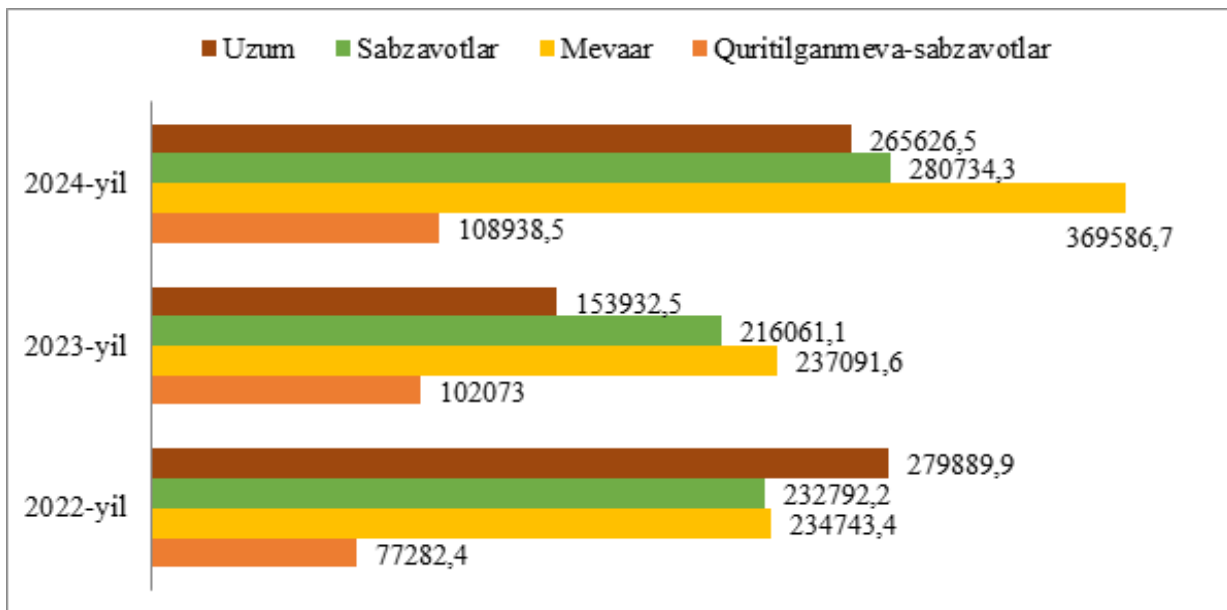
Shunday qilib, iqtisodiyotning xizmatlar va oziq-ovqat sohalari dinamik rivojlanmoqda. O'zbekiston Respublikasida meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksport salohiyatini rivojlantirish uchun mavjud bo'lgan asosiy ustunliklar quyidagicha ifodalanadi:

Tabiiy-iqlim sharoitlarining rang-barangligi — mamlakat hududlarida turli agroiklim zonalarining mavjudligi tufayli qishloq xo'jaligi ekinlarining keng turlarini yetishtirish imkoniyati yaratilgan;

Strategik joylashuv — O'zbekistonning asosiy eksport bozorlariga, xususan, Rossiya, Xitoy, Janubi-Sharqiy Osiyo, Afrika va Yaqin Sharq davlatlariga nisbatan geografik jihatdan qulay joylashuvi tashqi savdo aloqalarini jadallashtirishga xizmat qiladi;

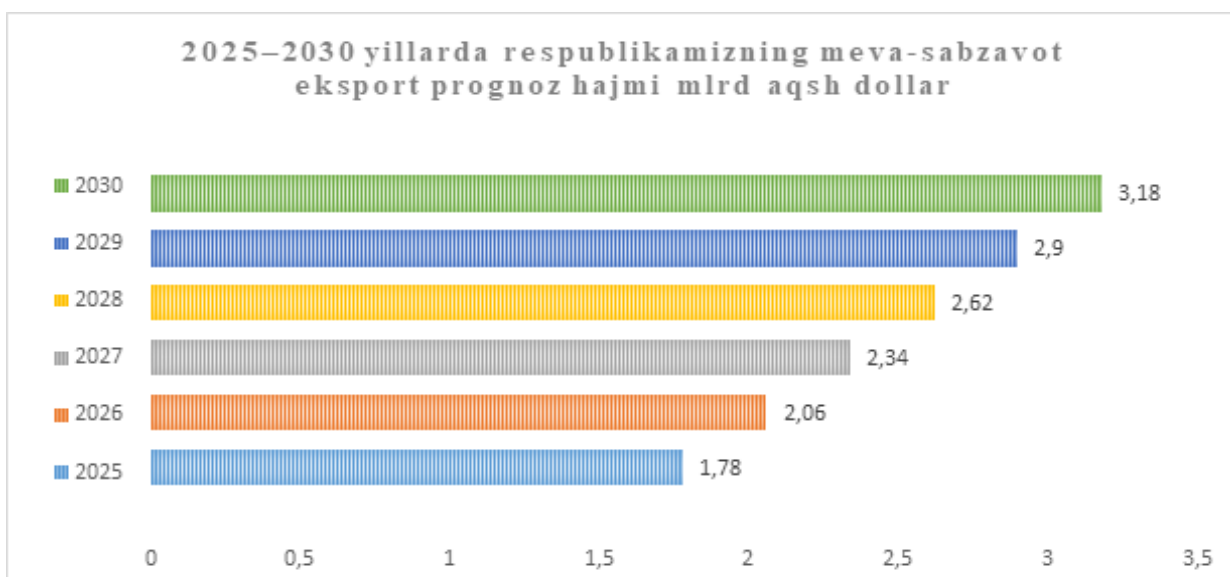
Ekologik toza mahsulot ishlab chiqarish salohiyati — kimyoviy moddalardan kam foydalanish va tabiiy dehqonchilik an'analarining saqlangani tufayli xalqaro standartlarga javob beruvchi, ekologik jihatdan xavfsiz mahsulotlar yetishtirish imkoniyati mavjud.

Shu bilan birga, meva-sabzavot mahsulotlari eksportidagi izchil o'sish milliy iqtisodiyotning qo'shilgan qiymat yaratish salohiyatini kuchaytirish, qishloq hududlarida iqtisodiy faollik va bandlikni oshirish hamda xalqaro bozorlar talablariga moslashuvchan ishlab chiqarish tizimini rivojlantirish kabi iqtisodiy jihatdan muhim natijalarni ta'minlaydi (1-rasm).

1-rasm. 2022–2024-yillarda uzum, meva-sabzavot va quritilgan meva-sabzavotlar mahsulotlari eksporti qiymati (ming AQSh dollar)

Meva-sabzavotchilik tarmog'ining eksport salohiyatini boshqarish va samaradorligini oshirish iqtisodiy rivojlanish hamda milliy valyuta tushumlarini maksimal jalb qilish nuqtayi nazaridan strategik ahamiyat kasb etadi. Quritilgan meva-sabzavotlar eksportining qiymati 2022-yilda 77,3 million dollardan 2024-yilda 108,9 million dollarga oshishi respublika agrar sektorida qayta ishlash va konservatsiya texnologiyalarini modernizatsiya qilish, sifatni xalqaro standartlarga moslashtirish va logistika zanjirlarini optimallashtirish orqali strategik boshqaruv samaradorligi kuchayganini ko'rsatadi. Mevalar eksportidagi sezilarli o'sish 234,7 million dollardan 369,6 million dollarga yetib, tarmoqning qo'shilgan qiymat yaratish salohiyatini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini maksimal darajada boshqarish va global bozorlar bilan raqobatbardosh ulushni kengaytirish imkoniyatlarini ochdi. Shu bilan birga, sabzavotlar eksportidagi barqaror o'sish 232,8 million dollardan 280,7 million dollarga yetib, milliy iqtisodiyotning strategik eksport portfelini diversifikatsiya qilish, qishloq hududlarida iqtisodiy faollik va bandlikni oshirish, shuningdek, agrar tarmoqning rentabelligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Uzum eksportidagi o'zgarishlar esa (279,9 million dollardan 153,9 million dollarga pasayib, 2024-yilda 265,6 million dollarga tiklanish) bozor talablariga moslashuvchanlikni, mavsumiy o'zgarishlarni hisobga olishni va tarmoq resurslaridan optimal foydalanish zaruratini yaqqol ko'rsatadi (2-rasm)

2-rasm. Respublikamizning meva-sabzavot mahsulotlari ekporti prognoz tahlili (mlrd AQSh dollar)⁴

4 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy byulletenlaridan muallif hisob-kitobi.

Meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksportini raqamlashtirilgan strategik eksport va logistika portfelini diversifikatsiyalash orqali hozirgi kunda takomillashtirish zarur. Mahsulot sifatini talab darajasiga olib chiqish uchun zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish maqsadida sifat nazorati kuchaytirilmoqda.

Hisob-kitoblarga ko'ra, bazaviy ssenariy sharoitida eksport hajmi 2024-yildagi 1,5 mlrd AQSh dollaridan 2025-yilda 1,7 mlrd AQSh dollariga, 2026-yilda 2,06 mlrd AQSh dollariga, 2027-yilda 2,34 mlrd AQSh dollariga, 2028-yilda 2,62 mlrd AQSh dollariga, 2029-yilda 2,9 mlrd AQSh dollariga va 2030-yilga kelib qariyb 3,18 mlrd AQSh dollariga yetishi mumkin. O'rtacha hisobda har yili 280–300 million AQSh dollari qiymatida o'sish kutilmoqda. Tadqiqot natijasida ARDL modeli asosida amalga oshirilgan uzoq muddatli ekonometrik prognoz natijalari tadqiqot xulosalarini yanada mustahkamladi. Xususan, 2017–2024-yillar yillik statistik ma'lumotlari asosida aniqlangan logarifmik o'sish trayektoriyasi va bazaviy yil (2024-yil) fakt ko'rsatkichi tayanch nuqta sifatida qabul qilingan holda, 2025–2030-yillar uchun meva-sabzavot eksporti hajmining barqaror o'sishi prognoz qilindi. Hisob-kitoblarga ko'ra, bazaviy ssenariy sharoitida eksport hajmi 2024-yildagi 1,5 mlrd AQSh dollaridan 2030-yilga kelib qariyb 3,18 mlrd AQSh dollariga yetishi mumkin. Bu besh yillik davr mobaynida eksport hajmining taxminan 2,1 barobar oshishini anglatadi. Prognoz qilingan yillik o'sish sur'atlarining 15–17 foiz diapazonida shakllanishi meva-sabzavot eksportining uzoq muddatli istiqbolda yuqori o'sish salohiyatiga ega ekanini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu model mamlakatimizda meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksport hajmi muntazam o'sib borayotganini ko'rsatadi. 2025-yildagi 1,7 mlrd AQSh dollaridan 2030-yilga kelib qariyb 3,18 mlrd AQSh dollariga yetishi ilmiy jihatdan prognoz qilindi.

Meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksportining barqaror o'sishini ta'minlash uchun, eng avvalo, ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, shuningdek, qayta ishlash, xalqaro talablarga mos keladigan mahsulot yetishtirish, sifat ko'rsatkichlarini nazorat qilish va mahsulotlarni saqlashga oid jarayonlarni yanada takomillashtirish zarur bo'ladi. Natijada esa sohada eksport salohiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Eksportbop mahsulot turlarini ko'paytirish, sohadagi eksportyorlarning yangi bozorlarga kirishda vujudga keladigan muammolarini bartaraf etish hamda ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, meva-sabzavot mahsulotlarini tashqi bozorlarga yetkazib berish tizimini diversifikatsiya qilish, marketing hamda brendni shakllantirish va qadoqlash ishlarini tubdan isloh qilish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 15.12.2021 yildagi "Meva-sabzavotchilik sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, tarmoqda klaster va kooperatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori PQ-52-sonli // <https://lex.uz/ru/docs/-5774700>
2. Anderson J., van Wincoop E. Trade Costs // *Journal of Economic Literature*. – 2004. – Vol. 42(3). – P. 691–751.
3. Климова Н.В. Экспортный потенциал сельского хозяйства России / Н.В.Климова, М.И. Ищенко // *Научный журнал КубГАУ – Scientific Journal of KubSAU*. – 2016. – №119. – С. 58.
4. А. О'лмасов; А. Вахобов. *Иqtisodiyot nazariyasi. Darslik (to'ldirilgan va qayta ishlangan nashri)*. -T.: Iqtisod-Moliya, 2014. 392 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy byulletenlaridan muallif hisob-kitobi.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100